XVII. Soproni Logopédiai és Pedagógiai Napok

Állandóság és változás a pedagógiában

Ingyenes szoftverek a logopédiai munkában

Sopron, 2011. március 25.

Szabóné Vékony Andrea, Nádor László, Lőrik József

Informatikai forradalom

„Digitális bennszülöttek,
digitális bevándorlók”
„XX. század vége - szingularitás”
(Marc Prensky, 2001)

Az informatika sokoldalú alkalmazási lehetőségei a logopédiában

- Adminisztratív feladatok ellátása
- A számítógép mint a tanári felkészülés segédeszköze
- Az internet alkalmazási lehetőségei
  - Információ, kapcsolattartás, online-programok
- Interaktív tábla használata
- Fejlesztő szoftverek a logopédiában

Fejlesztő szoftverek
A számítógép előnyei

- motiválás,
- játékosan oktat,
- figyelem fejlesztése,
- szem-kéz koordináció fejlesztése,
- önállóság/együttműködés fejlesztése,
- a gyermek aktív közreműködő,
- objektivitás,
- türelem,
- gyors, pontos reagálás iránti igény,
- készségek, képességek sokoldalú fejlesztése

„…az emberi megismerés alapvető képességei (figyelem, emlékezet, problémamegoldás) és a nem kevésbé fontos szociális képességek … az átlagosnál jobban fejlődnek a számítógépes játékok hatására.”

(Ranschburg Jenő)

Saját tapasztalatok

- diszlexiaprevenció, -reedukáció, pöszeségterápia,
- 10-15 perces időtartam,
- megváltozott „pedagógusszerep”,
- „szoftveres értékelőlap”
  - program neve, idő, hibaszám,…
- a számítógép nem helyettesíti sem a logopédust, sem az élőbeszédet, sem pedig a közvetlen tapasztalást

Diszlexiareedukációs óratervezet – 3. o.

Az óra anyaga:

- orientációs gyakorlat
- a b-d betűk differenciálása
- szótagolvasás gyakorlása
- szóolvasás gyakorlása
- szótagokból szavak szintézise
- hiányos szavak betűpótlása
- szavakból mondatok szintézise

Az óra célja:

- a b-d betűk differenciálása
- szókincsbővítés
- a síkbeli orientáció fejlesztése
- a figyelem fejlesztése
- az olvasási készség fejlesztése

Óraterv I.

Idő	*Tevékenység*	*Tanári instrukciók*	*Didaktikai feladat*	*Módszer*	*Eszközök*
0–1. perc	1. Üdvözlés, bemutatkozás		ráhangolás		
1-3. perc	2. Síkbeli orientációs gyakorlat	L(logopédus): A megjelölt ponttól kezdve vezesd a ceruzát az utasításaim alapján (balra, jobbra, fel, le)!	irányok gyakorlása szem-kéz koordináció fejlesztése	instrukció alapján	négyzethálós papír ceruza
3-5. perc	3. b-d hangok – akusztikus jellemzők	L: Figyeljétek meg, hogyan ejtjük a b…d hangot!	képzés helyének, módjának megbeszélése	megfigyelés csoportmunka	tükör
5-7. perc	4. b-d betűk– optikai jellemzők	L: A táblán látjátok a b és d betűalakját. Milyen elemekből állnak?	optikai jellemzők szerinti differenciálás	szóbeli feladat csoportmunka	tábla

Óraterv II.

7-9. perc	5. b-d betűk „összerakása" elemekből	L: Rakjuk ki a fenti elemekből a b-d betűket!	betűalak gyakorlása	önálló munka	betűépítő-játék
9-13. perc	6. Szótagolvasás	L: Olvassátok el fentről lefele a szótagokat! Figyelj, amikor a nevedet mondom, onnantól kezdve te folytatod!	szótagolvasás gyakorlása b-d betűk differenciálása	hangos olvasás	tábla
13-15. perc	7. Vizuális észlelés és – figyelem fejlesztése	L: Keresd meg a fenti szótagsort a szótaghalmazban! (bado)	szótagolvasás gyakorlása b-d betűk differenciálása vizuális észlelés és –figyelem fejlesztése	néma olvasás	számítógéppel készített feladatlap

Óraterv III.

15-21. perc	8. Szótagokból szószintézis 1.	L: A megadott koordináták szerint alkoss szavakat a szótagokból! (4 betűs szavak) A megtalált szavakat írjuk le a füzetbe!	b-d betűk differenciálása szótagszintézis	instrukció alapján	számítógéppel készített feladatlap, füzet, ceruza
21-27. perc	9. Szótagokból szószintézis 2.	L: Keressük meg az összetartozó szótagokat! (4 betűs szavak szintézise)	b-d betűk differenciálása szótagszintézis	számítógépes önálló feladat	Dyslexikon ingyenes fejlesztő szoftver szótagszintézis feladat számítógép

Óraterv IV.

27-31. perc	10. Szóolvasás, mondatalkotás	L: Olvassátok el fentről lefele a szavakat! Figyelj, amikor a nevedet mondom, onnantól kezdve te folytatod! Válassz ki egy szót és mondj vele egy mondatot!	b-d betűk differenciálása szóolvasás	szóbeli feladat	számítógéppel készített feladatlap, ceruza
31-35.	11. Hiányos szavak betűpótlása	L: Pótold a hiányzó betűket!	b-d betűk differenciálása betűpótlás	számítógépes önálló feladat	saját készítésű szöveg-szerkesztő fájl számítógép
35-40. perc	12. Mondatszintézis	L: Alkoss mondatokat az alábbi szavakból! Olvasd fel a mondatot!	b-d betűk differenciálása mondatszintézis	önálló szóbeli feladat	számítógéppel készített szócsíkok

Óraterv V.

40-41. perc	13. Házi feladat adása b-d bűvös négyzet	L: Keresd meg az elrejtett szavakat! Haladhatsz balról jobbra és fentről lefele!			füzet számítógéppel készített bűvös négyzet-feladatlap
41-44. perc	14. Játék	L: Keressétek meg az összetartozó párokat!		számítógépes önálló feladat	Dyslearning ingyenes fejlesztő szoftver párosítás feladat számítógép
44-45. perc	16. Értékelés, dicséret, jutalmazás		értékelés		

Ingyenes fejlesztő szoftverek

Gyógypedagógiai Info-Technológiai Eszközök

Menü

Honlap
Programok
Dokumentumok
Linkek

Kedves Látogató!

A Gyógypedagógiai Info-Technológiai Eszközök (GyITE) honlap elsődleges célja, hogy bemutasson minden olyan dokumentumot és programot, amelyek a gyógypedagógiához kötődnek és informatikai vonatkozásaik vannak. Emellett küldetésünknek érezzük, hogy az igényeket és a meglevő kínálatot felmérve, saját GyITE-programfejlesztéseket készítsünk, amelyek tovább szélesítik az informatika felhasználási lehetőségeit a gyógypedagógiában.

A honlapon kizárólag ingyenes, szabadon terjeszthető szoftverek találhatóak.

Több menüpont jelenleg még feltöltés alatt áll. Azért tettük ki mégis, hogy mutassa az elképzeléseinket. Az elején különösen fontos, hogy minél több visszajelzést kapjunk, és ez alapján a honlap végleges arculata kialakuljon.

GyITE - http://gyite.barczi.elte.hu

- A Gyógypedagógiai Info-Technológiai Eszközök (GyITE ©) honlap az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Karán (ELTE BGGYK), a Kutatásmódszertani Csoport égisze alatt készül.
- **Nádor László** (alias enel)
  A honlap kinézetét és tartalmát gondozza, a GyITE-programok fejlesztője.

Programok

- GyITE
- Komplex
- Speciális
- Online
- Segédanyagok

Komplex programok

- Beszédkészség-fejlesztő
- Beszédmester
- Betűvilág
- Dyslearning
- Dyslexikon
- Sebran

Betűvilág I.

A **Betűvilág** című elektronikus oktatóprogram az Európai Unio, az Oktatási Minisztérium, és Lovasberény Község Önkormányzatának támogatásával a **Lovasberényi Általános Iskolában** készült.

Programirányító iroda: *ESZA Kht.*
Szakmai vezető: *Heiter Tamásné*

Forgatókönyv:
Elbert Tamás
Fülöp Annamária
Heiter Tamásné
Hufnágel Anna
Magyarné Várbíró Zita logopédus
Pill Krisztina logopédus

A tananyag digitalizálását a COEDU Kft. végezte.

Projektmenedzser: *Elbert Tamás*
Projektvezető: *Heiter Tamás*

Köszönetünket fejezzük ki Dubiczné Mile Katalin igazgatónőnek, Horváth Tamásnak, Diószegi Endrének, Simicz Zsuzsannának, Murányi Ottónak, Faddiné Szita Erzsébetnek, valamint Klában Erzsébet és Mikodi Edit tanárnőknek, Krencz Gábor, Besszer Dominika, Csidei Róbert Horváth Dalma, Molnár Csenge Dorka, Deák Péter tanulóknak és a 9sMűhelynek.

Betűvilág II.

- Törpe utca – Formaegyeztetés

Betűvilág III.

- Apród utca – Memóriajáték, szavak (b-d)

Betűvilág IV.

- Mester utca – Szórakodó (Szótagszintézis – b/p)

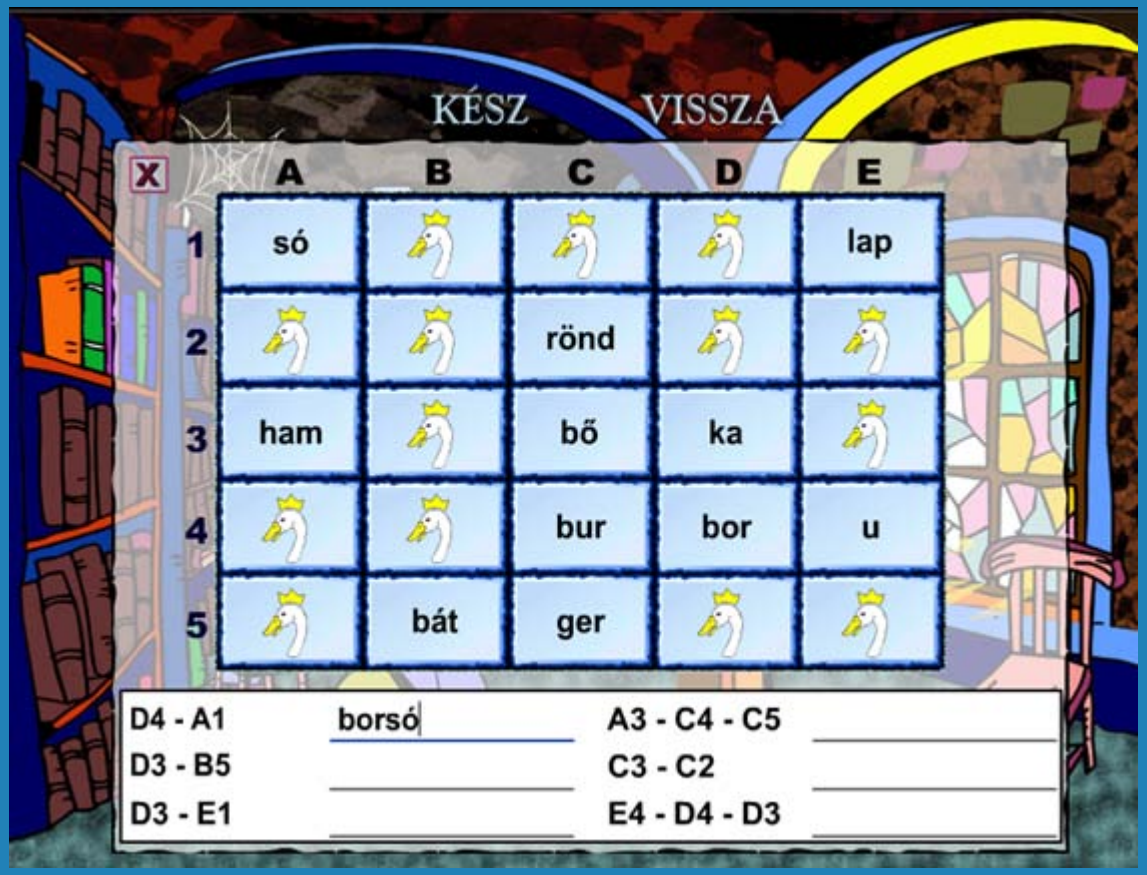

Betűvilág V.

- Tollforgató utca – Írásjelek

Betűvilág VI.

- Lovag utca

Dyslexikon I.

- Szerzők: Fügedi Ágnes, Keczkó László, Ámánn Zoltán
  Veszprémi Egyetem Műszaki Informatika Kar
  Témavezetők: Dr. Kovács Györgyné, Sikné dr. Lányi Cecília
- A Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat és az Informatikai és Hírközlési Minisztérium (Esélyt a Jövőnek) programja keretében támogatott számítógépes programírói pályázatán (Fogyatékosok fejlesztését, integrálódását segítő számítógépes programok készítése) kategóriában 10. helyezést ért el 2003-ban.
- A programban kiemelt szerepet kap a logikus gondolkodás fejlesztése (analizálás, szintetizálás, absztrahálás, összehasonlítás, összefüggések felismerése, kiegészítés, általánosítás, konkretizálás, rendezés).

Dyslexikon II.

Figyelem, megfigyelőképesség fejlesztése

Egymásra rajzolt képek felismerése

Irányok

Nyelvi és helyesírási készség fejlesztése

3 betűs szavak alkotása

Egy betű változik

Hiányos szavak

Összetett szavak

Másképp ejtjük másképp írjuk

Analizáló - Szintetizáló képesség fejlesztése

Betűszintézis

Szótagszintézis

Szótagdominó

Szó szintézis

Mondatszintézis

Betű differenciálás

Betűfelismerés

Szótagfelismerés

Szófelismerés

Betű differenciálás

Dyslexikon III.

- Egymásra rajzolt képek

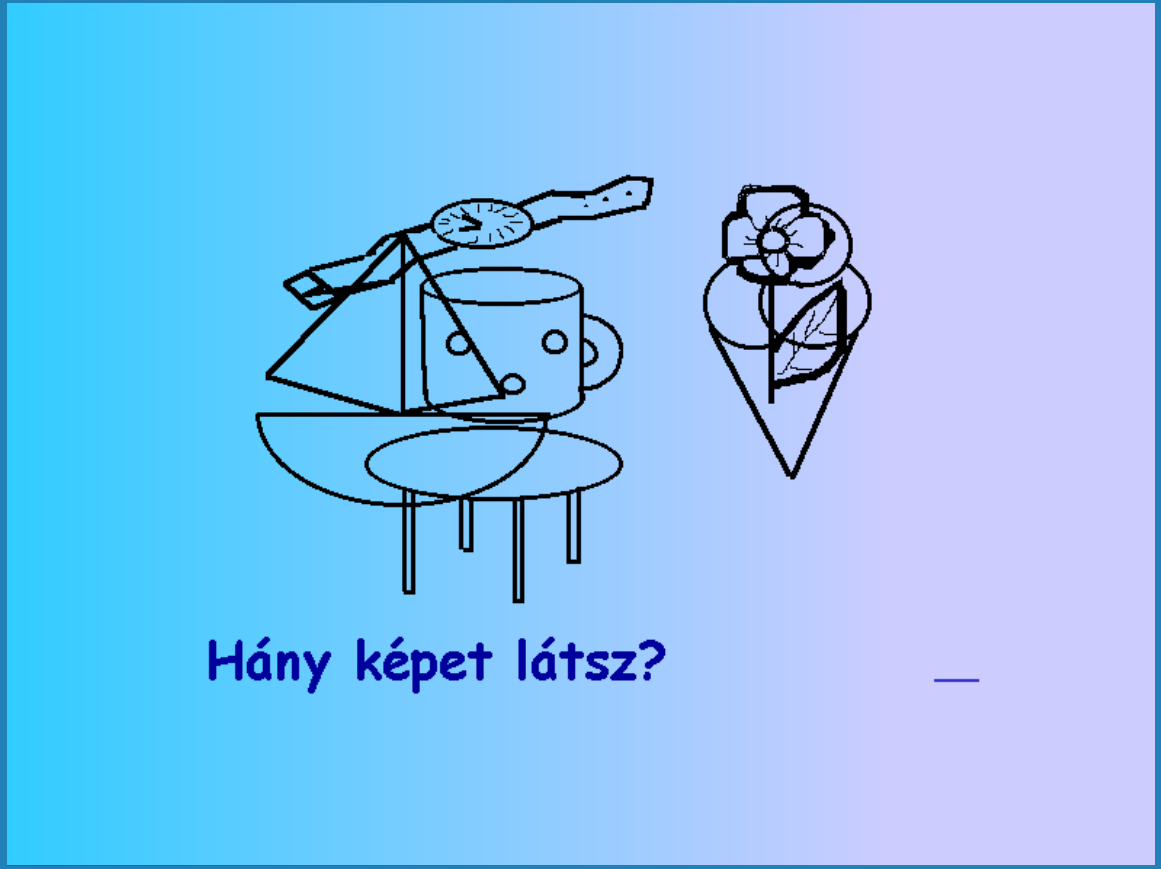

Dyslexikon IV.

- Szótagszintézis – b/d differenciálás

	bó	bá	bő	dé
tü	zsi	bi	du	dá

Próbák száma:
1

ka	dő	gő	zsa	
dé	kó	ci	la	dó

Dyslexikon V.

- Összetett szavak

Mi illik a kérdőjel helyére? (1 szó)

munka
születés
ünnep ?
név
szabad

n a p
.....

Dyslexikon VI.

- Betűfelismerés

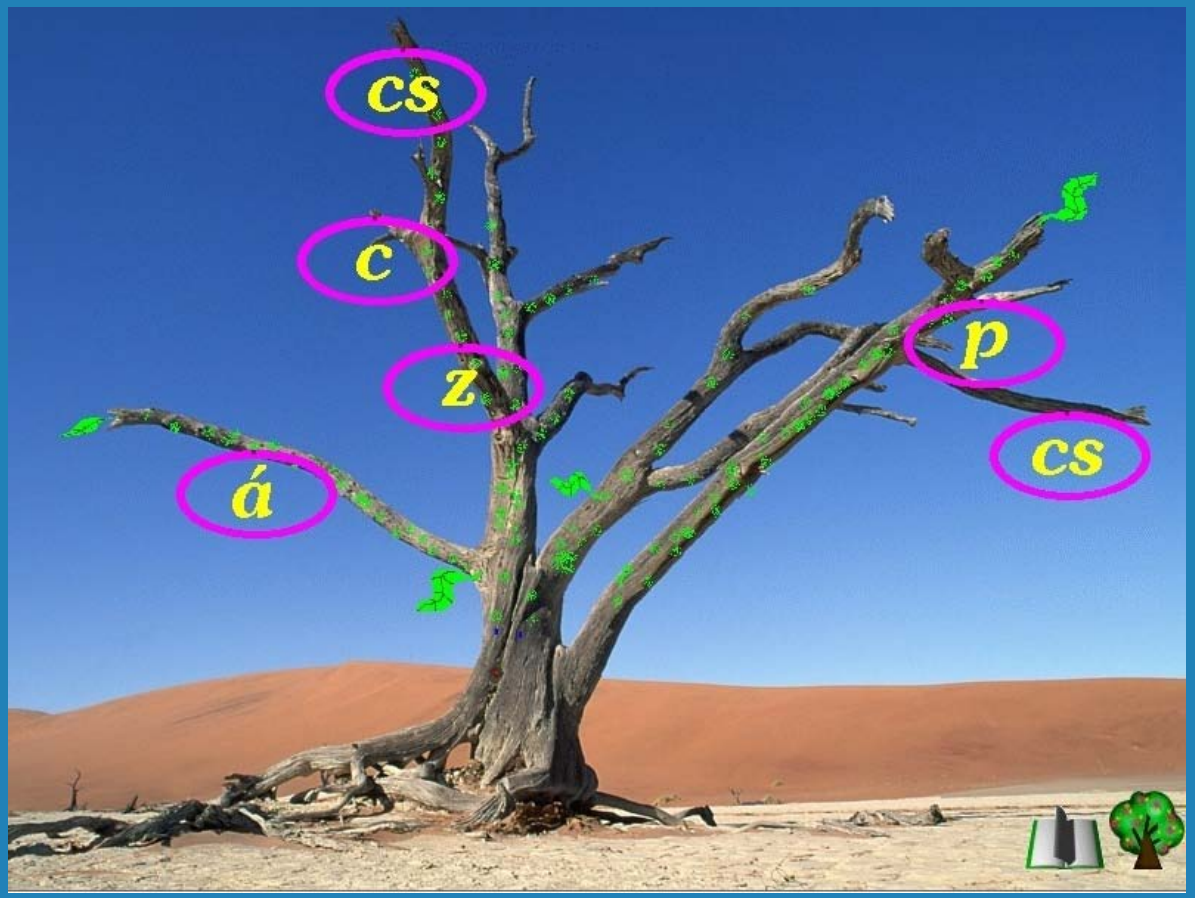

Veszprémi egyetemisták diplomamunkái

Pannon Egyetem – ELTE-BGGYK

Sikné dr. Lányi Cecília - Dr. Kovács Györgyné

Beszédkészség-fejlesztő program

- Készítették: Fürstner Szabina , Herbély Attila, Biros Gábor hallgatók.
- Innovációs versenyen az Oktatási Minisztérium különdíját kapták meg a készítők.

Beszédkészség fejlesztő program I.

- Akasztófa

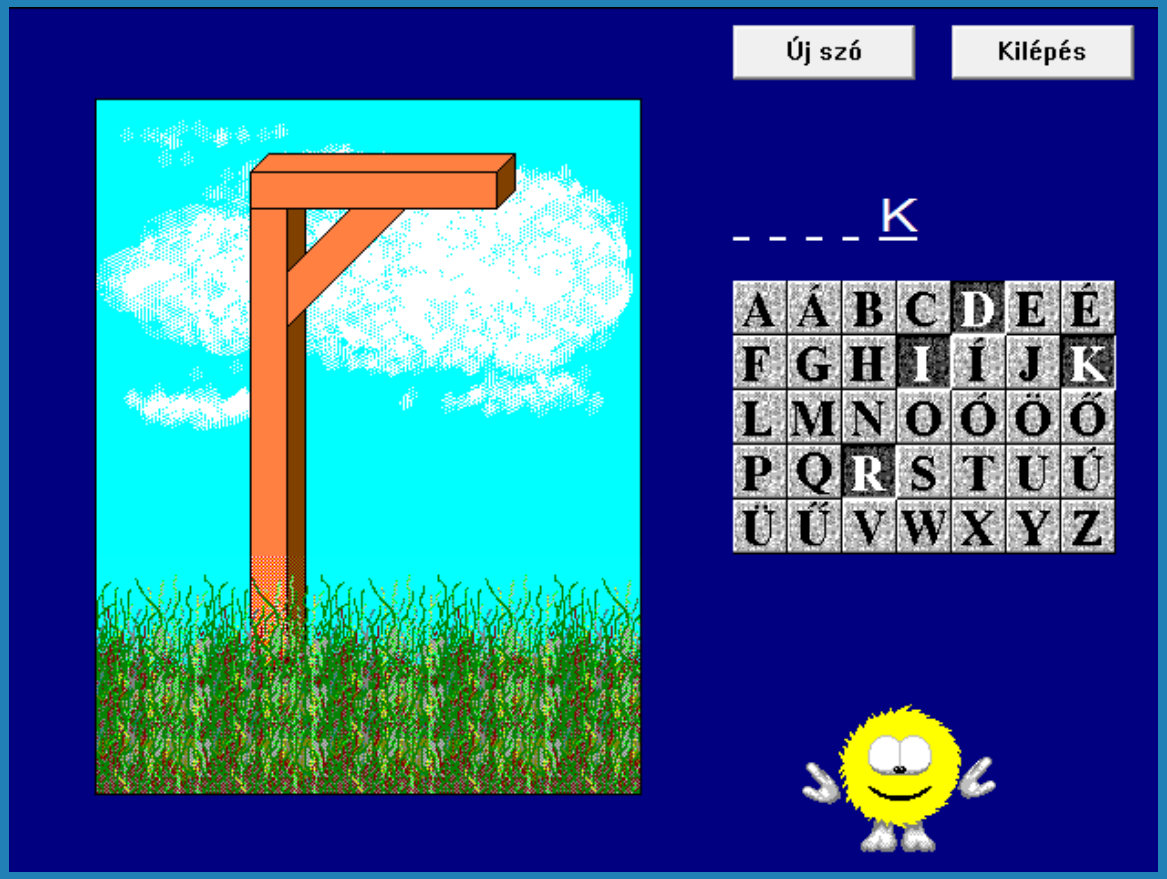

Beszédkészség fejlesztő program II.

- Fogalmazás

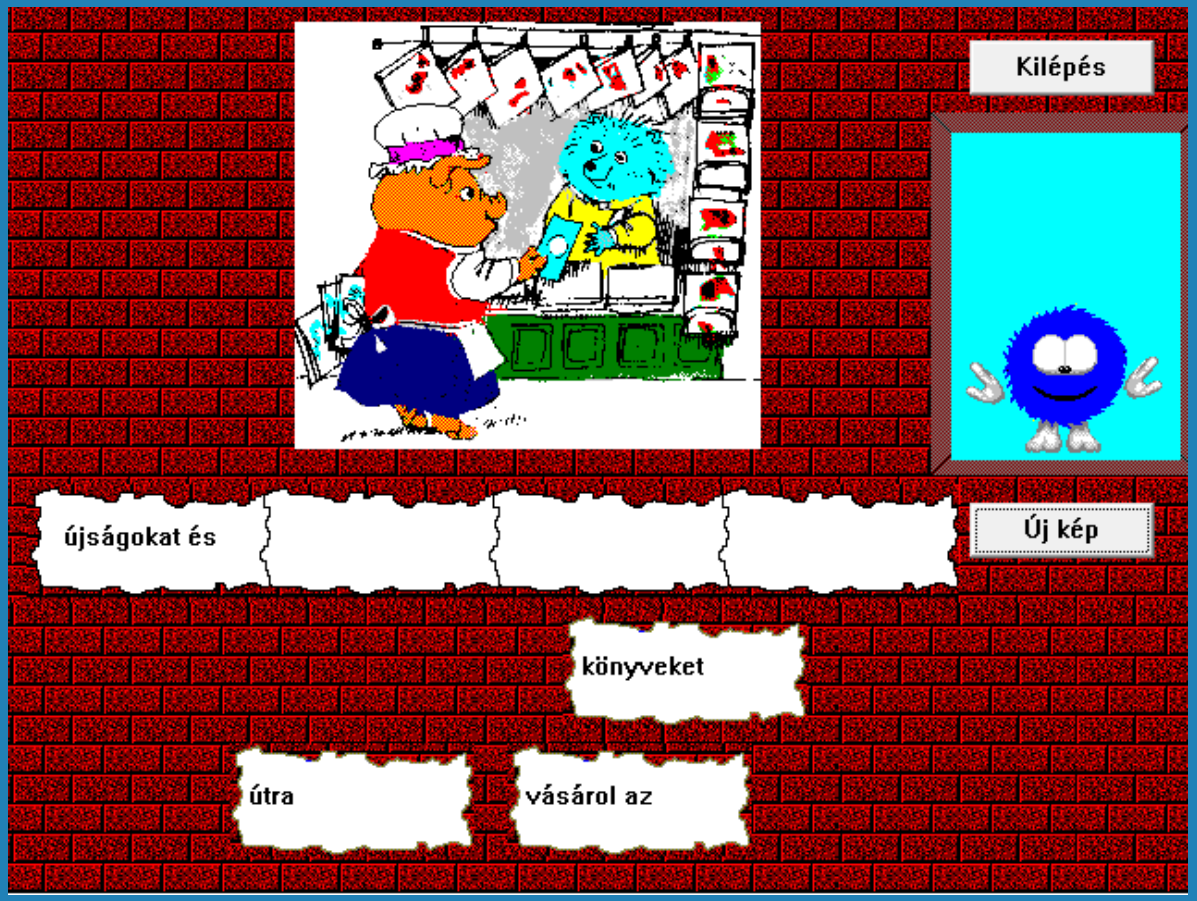

Beszédkészség fejlesztő program III.

- Szó-Kép Memória

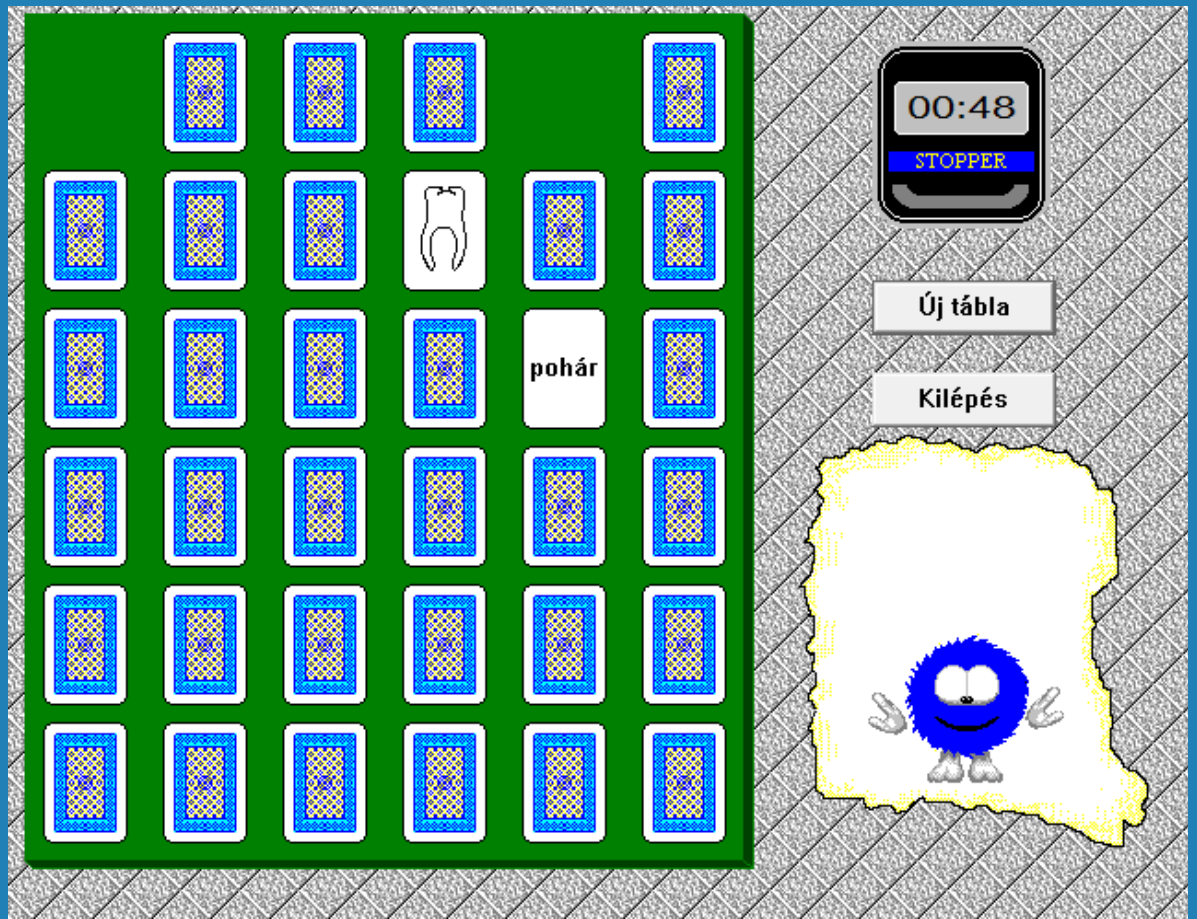

Beszédkészség fejlesztő program IV.

- Bűvös négyzet

Beszédkészség fejlesztő program V.

- Dominó

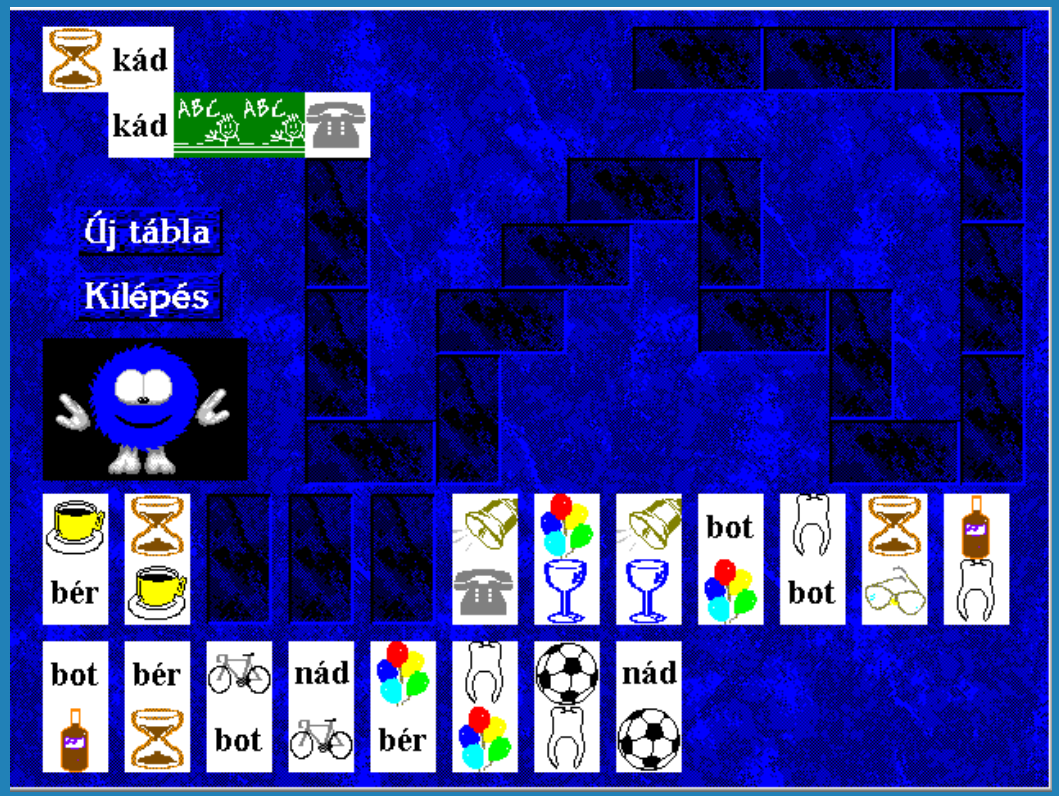

Speciális programok

- Afáziarehabilitáció
- Diffy 2.
- Gyengénlátó
- IDE.sk-programcsalád
- Info-Tanoda-programcsalád
- Lapoda-programcsalád
- Látásfejlesztés
- Memoriajáték
- Olvass velem!
- Sigmoid-programcsalád
- Szájról olvasás
- Tompalátó
- Varázsbetű-programcsalád

Olvass velem! I.

- Magyar Gabriella diplomamunkája (ELTE – Informatika Kar),
- alapja: Meixner Ildikó Játékház c. munkája,
- bővíthető.

Olvass velem! II.

- Beállítások

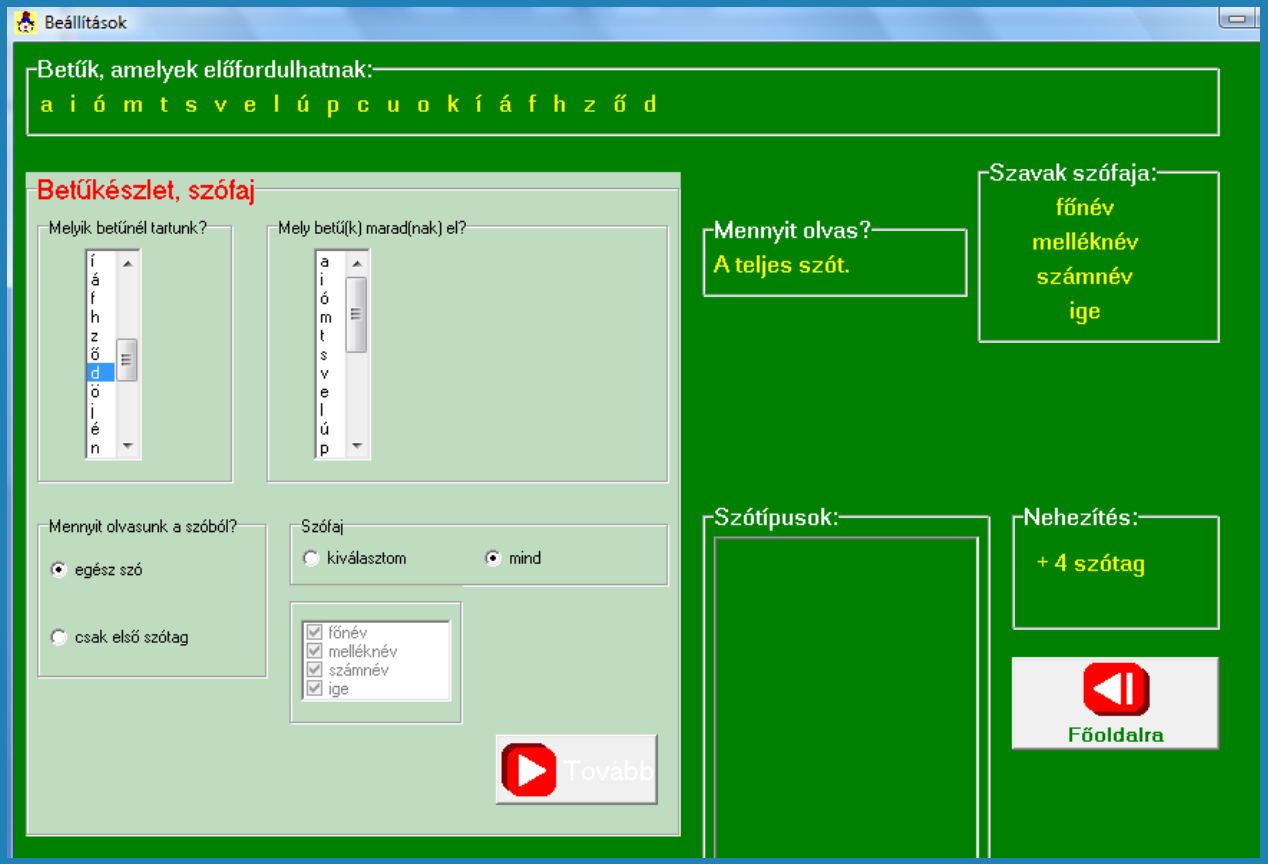

Olvass velem! III.

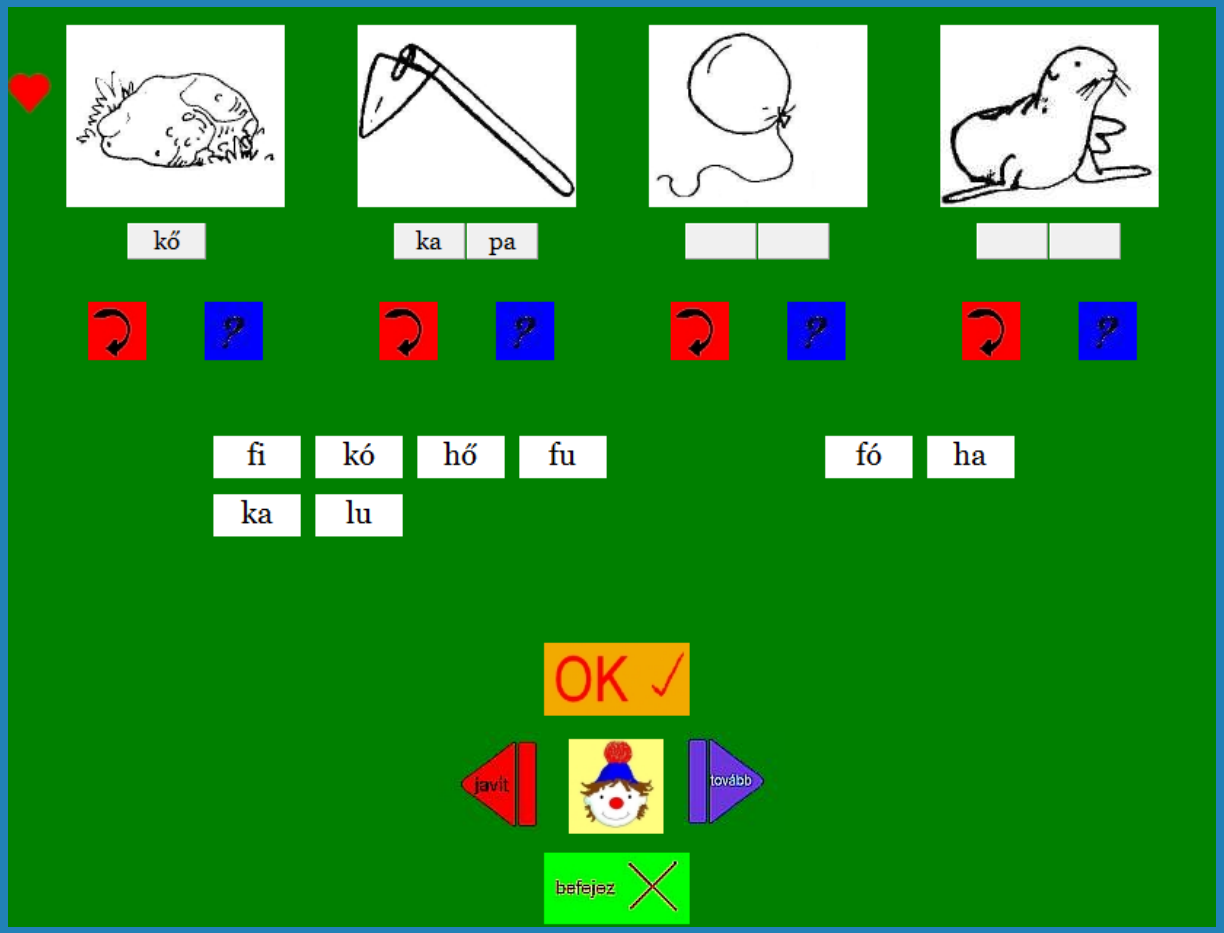

Varázsbetű
Szabad felhasználású szoftverei I.

- http://www.varazsbetu.hu
- **Varázsbetű Titkosírás**

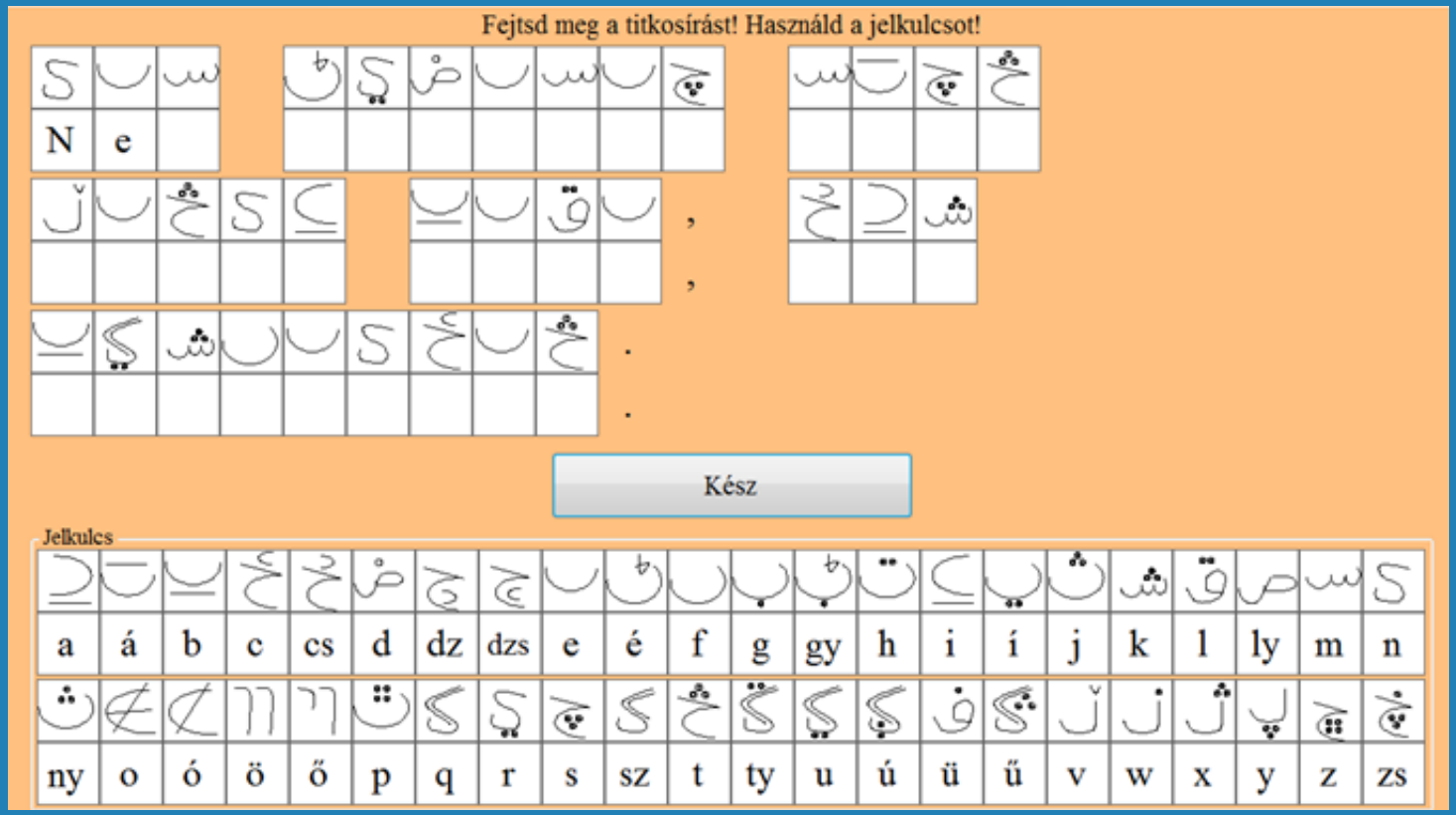

Varázsbetű
Szabad felhasználású szoftverei II.

- **Varázsbetű Logika**

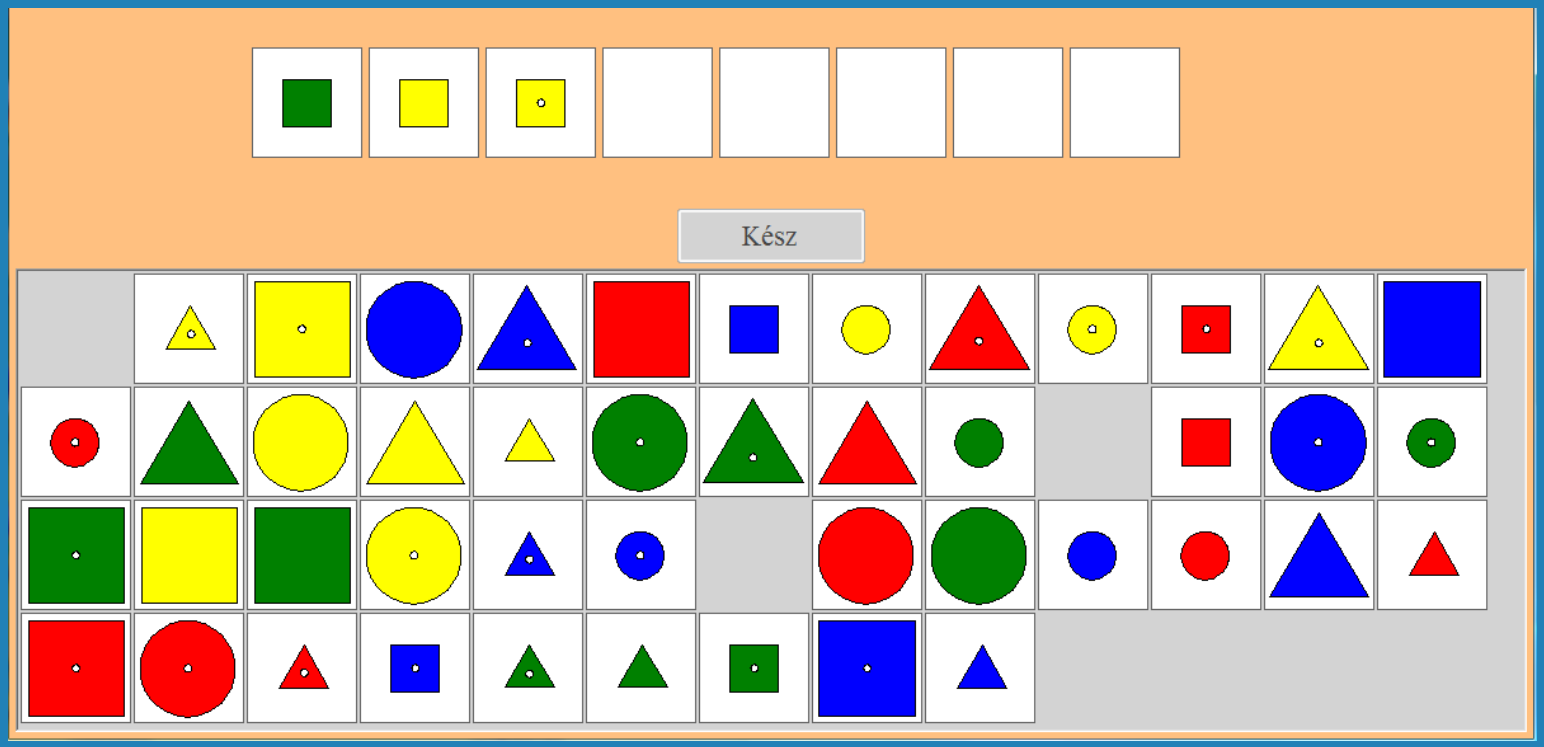

GyITE programok

- GyITE-Pontozó
- GyITE-Matek
- GyITE-Akasztófa
- GyITE-Memória
- GyITE-Igen-Nem

GyITE-Pontozó

- Ingyenes, külföldi szoftverek magyarra adaptálása.
- A klasszikus „Kösd össze a pontokat” játék GyITE-változata.

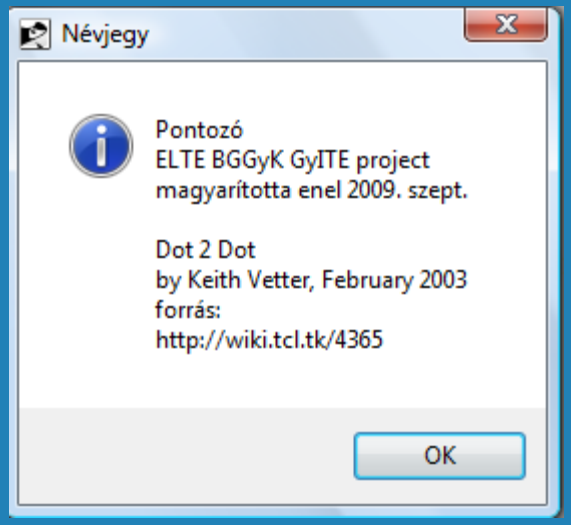

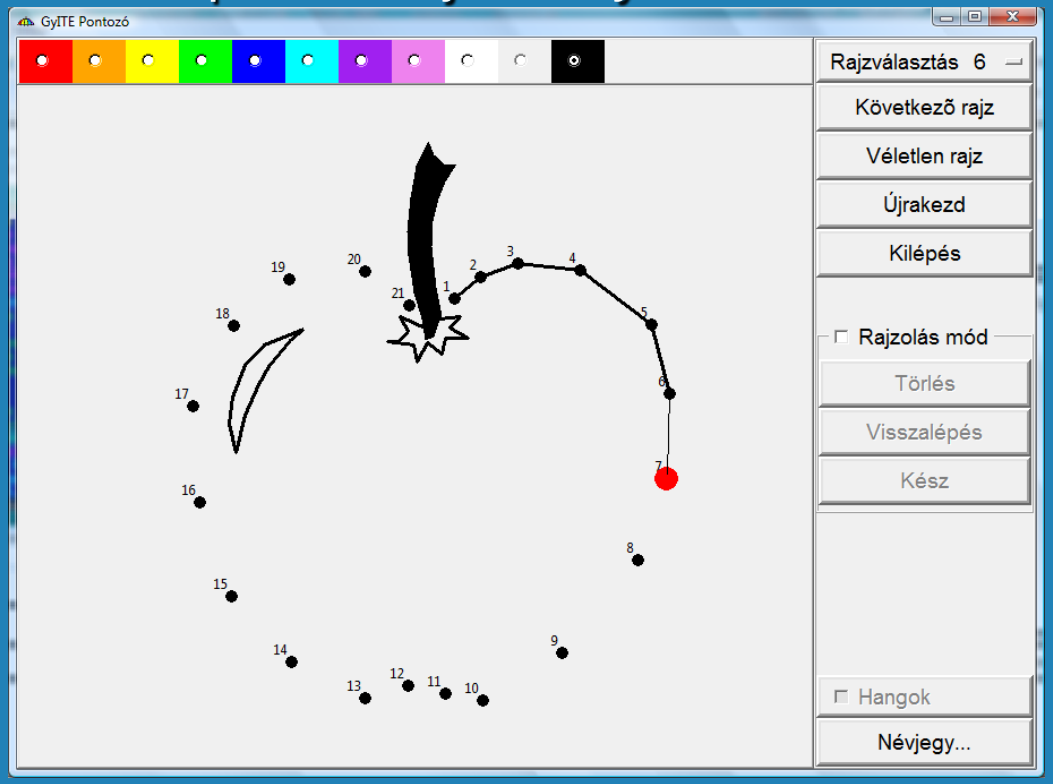

GyITE-Matek

- összeadás, kivonás, szorzás, számok bontása

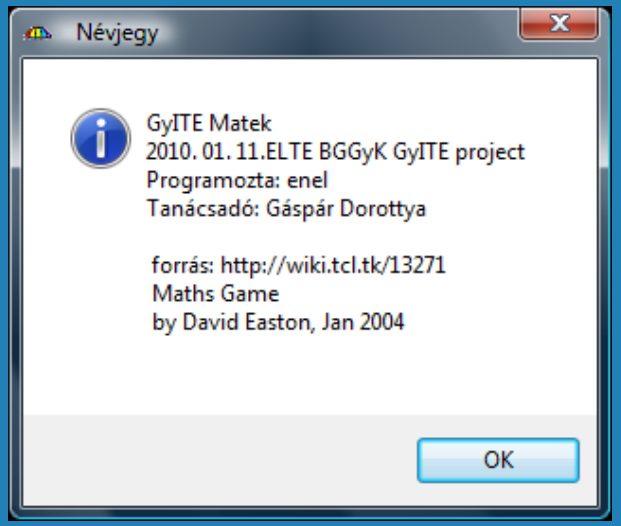

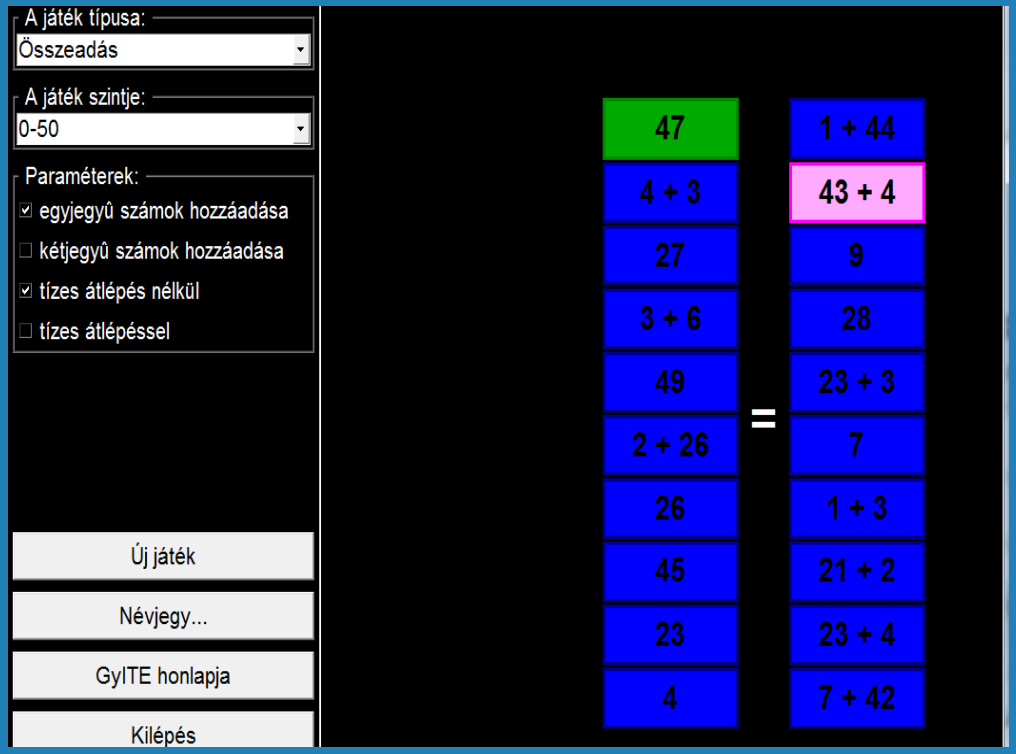

GyITE-Akasztófa

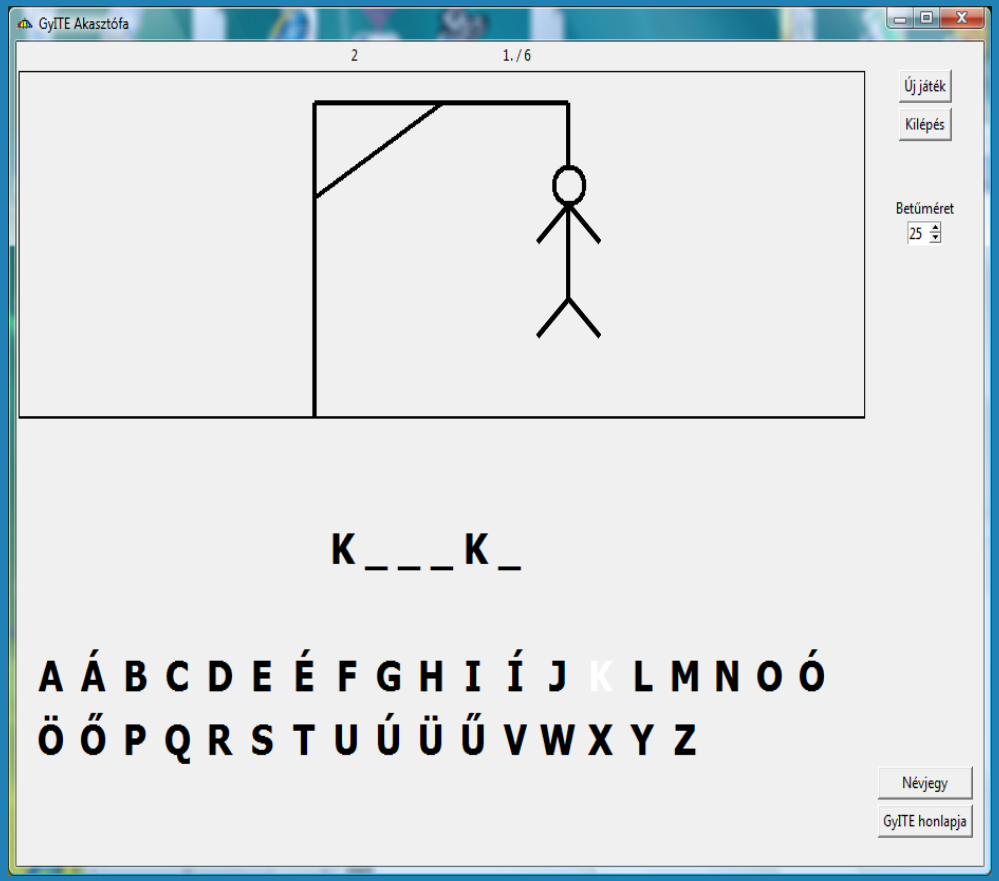

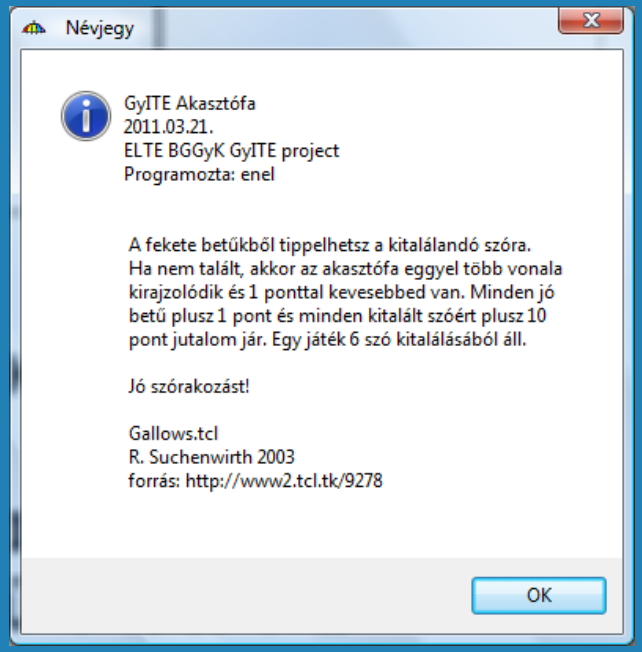

GyITE-Memória I.

GyITE-Memória II.

- Akadálymentes, kezelhető egérrel, billentyűzettel, valamint a tervek szerint vak, gyengénlátó gyermekek esetén a felolvasás lehetőségének választásával.
- A program a tervek alapján lehetőséget ad szöveg, szám, kép, hang, valamint mindezek vegyes alkalmazására.
- A szoftver engedélyezi, hogy ne csak 2 szöveg, szám, kép, hang alkosson egy párt, hanem akár 3-4 is, az egyéni igényeket figyelembe véve.
- Kiegészítő párosítás esetén lehetőség nyílik arra, hogy megtalált pár esetén a párosított elemek egyben (pl. összetett szó) jelenjenek meg.

GyITE-Igen-Nem

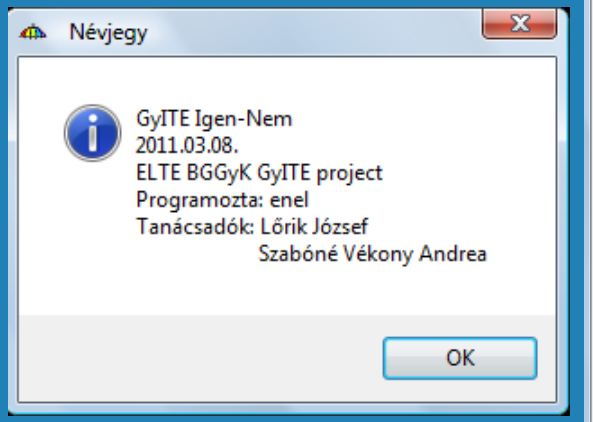

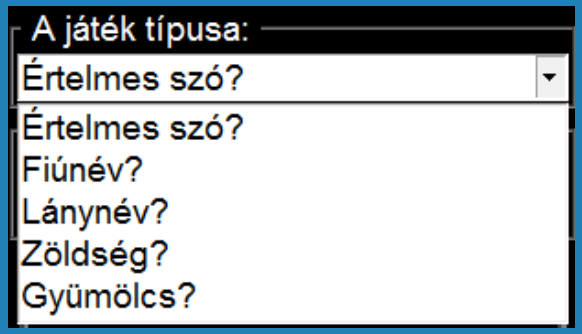

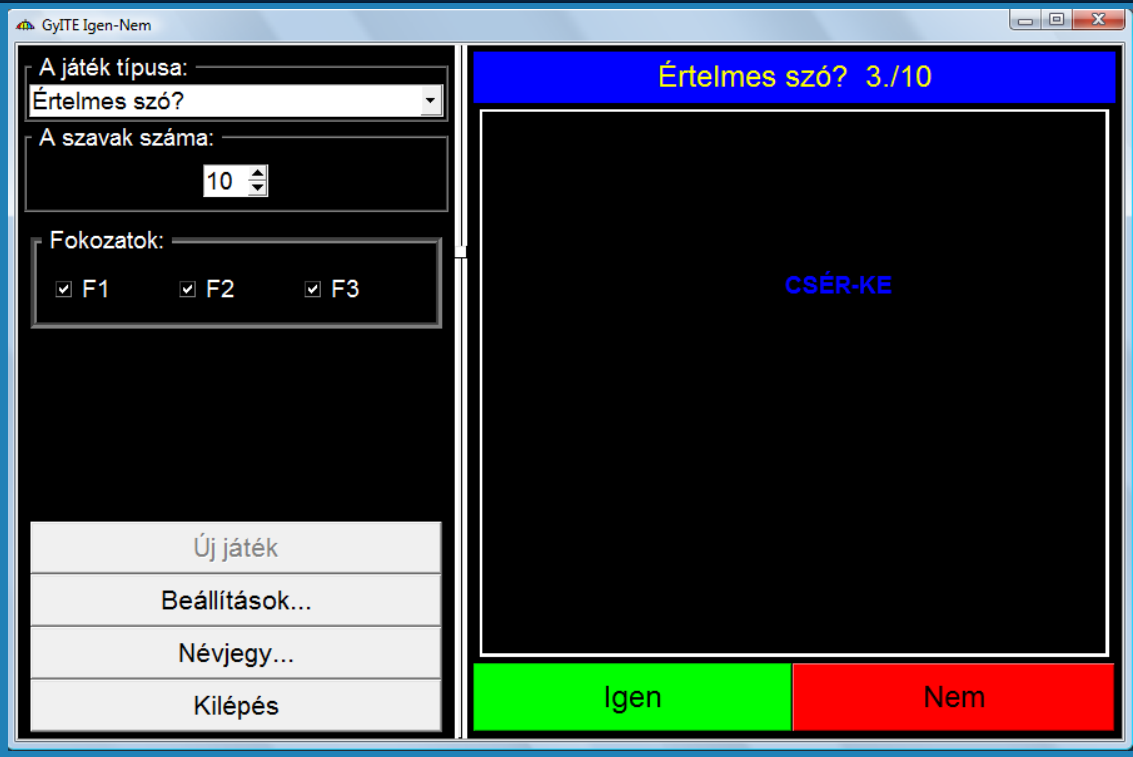

A lexikai döntési folyamat részei I.
(a jelenleg rendelkezésre álló szavak száma mintegy 2500)

1) Vizuális analízis

- Betűelemek (betűrészek) vizsgálata: egyáltalán elemei-e a betűknek, nyelvünkben lehetségesek-e (van-e ilyen a magyarban: д, и, ň, ὼ, ɲ, á, k).
- Döntés a betűelemek elrendezéséről, egymáshoz való viszonyáról, helyességéről.
- A látottak azonosítása írásrendszerünk részeivel.
- Ha eldöntöttük, hogy a látottak írott nyelvünkben érvényesek, a következő lépés a betűk átalakítása grafémákká.

A lexikai döntési folyamat részei II.

2) Betű-graféma konverzió

A betűk aktuális megjelenésűek (pl. a, a, *a*, a, A).

Az olvasó teendője, hogy a bennük közöset (példánkban az „a”-ságot) kivonja és azonosítsa.

graféma ⟶ fonéma ⟶ beszédhang

3) Vizuális bemeneti lexikon

Itt őrizzük mindazokat a – különböző mértékben rögzült – szavakat, amelyekkel olvasási gyakorlatunk során találkoztunk. A szó-nem szó feladatban az elolvasott betűsort meg kell keresnünk a látottszó-tárban. A döntéshez nem szükséges a szó jelentésével is tisztában lennünk (*mgradfe).*

A lexikai döntési folyamat részei III.

A szó-nem szó feladatban a nem szavak úgy keletkeztek, hogy csak egy (vagy ritkábban két) magánhangzójukat változtattunk meg. Ezáltal nagyon hasonlítanak a valódi szavakhoz, pl.: nővűr-nővér

A gyakorlott olvasók nem „betűzve” olvasnak (gyros-gyors), ezért ebben a feladatban is várható, hogy főleg a nagyoknál a döntés ezen a szinten fog megtörténni.

A visszajelzéseknél azonban látni fogja az olvasó, melyik szóról döntött hibásan, és azokat elemezve, megfigyelve következtetéseket vonhat le a további feladatokra nézve.

A lexikai döntési folyamat részei IV.

4) Szemantikai rendszer

Ha az olvasó, miután döntött arról, hogy a látottak betűk, majd a betűket grafémáknak is megfeleltette, és olvasási (ortografikus) inputlexikonát is átnézte, beküldheti szemantikai rendszerébe az adott információkat további ellenőrzés céljából.
Most arról kell határoznia, hogy járul-e jelentés a látott betűsorhoz vagy sem.

A lexikai döntési folyamat részei V.

Szó-nem szó feladat:

- A helyes megoldáshoz legkevesebb három (de legfeljebb négy) szinten kell döntést hozni. Eljárásunk nem alkalmas arra, hogy a hibás (rossz) döntések okát (szintjét) meghatározza.

Zöldség-gyümölcs, fiú-lány feladat:

- Mivel a kiindulópont a szemantikai kategória, a jelentés eleve leszűkíti a válaszadás lehetőségét. A helyes válaszhoz azonban továbbra is szükség van az alsóbb szintek megfelelő működésére.

A lexikai döntési folyamat részei VI.

További, a lexikai döntést – az olvasás eredményességét, a megértést – befolyásoló tényezők:

– a valóságismeret (az a tudásunk, hogy mi lehetséges egyáltalán),

– a mentális, valamint az olvasási be- és kimeneti lexikon fejlettsége,

– a szavak gyors lehívása belőlük,

– a rövid és hosszú távú emlékezet fejlettsége, és

– más tényezők (motiváció, figyelem stb.).

A lexikai döntési folyamat részei VII.

A beállítások – többek között – arra adnak lehetőséget, hogy a vizuális megjelenítésben várható nehézségeket kiküszöböljük, ill. a fejlődést elősegítsük, pl.

– a szemmozgás, a fixációs hely,

– a betűtípus, betűnagyság, betűszín,

– a döntési idő változtatásával.

Lehetséges fokozatok:

1. sehol sincs mássalhangzó-kapcsolat (pl. csap, ma-jom)
2. szótaghatáron van mássalhangzó-kapcsolat (pl. al-ma)
3. szótagon belül van mássalhangzó-kapcsolat (pl. strand)

Egyéb paraméterek: szótagszám, betűszám.

A lexikai döntési folyamat részei VIII.

Összegezve:

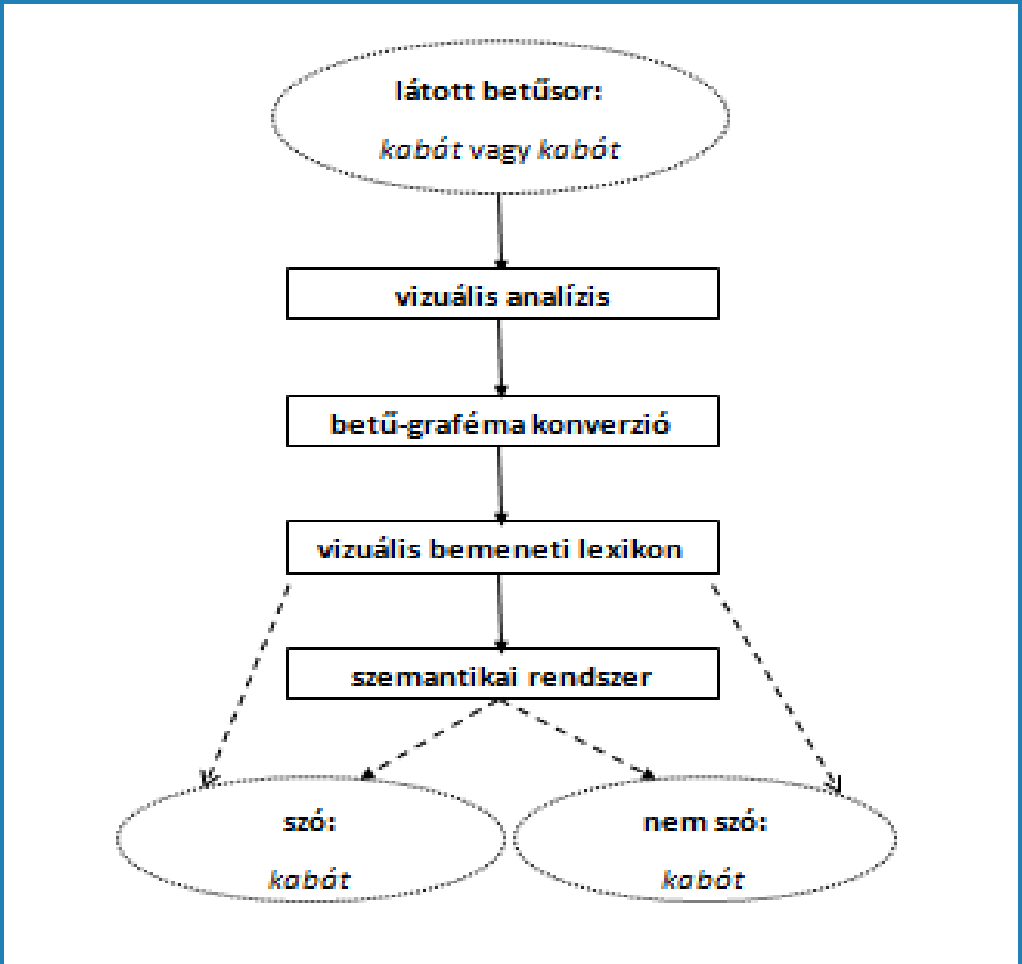

Online programok

- www.egyszervolt.hu
- www.hezekiah.hu
- www.olvasnijo.hu

www.egyszervolt.hu

- Hang-memóriajáték

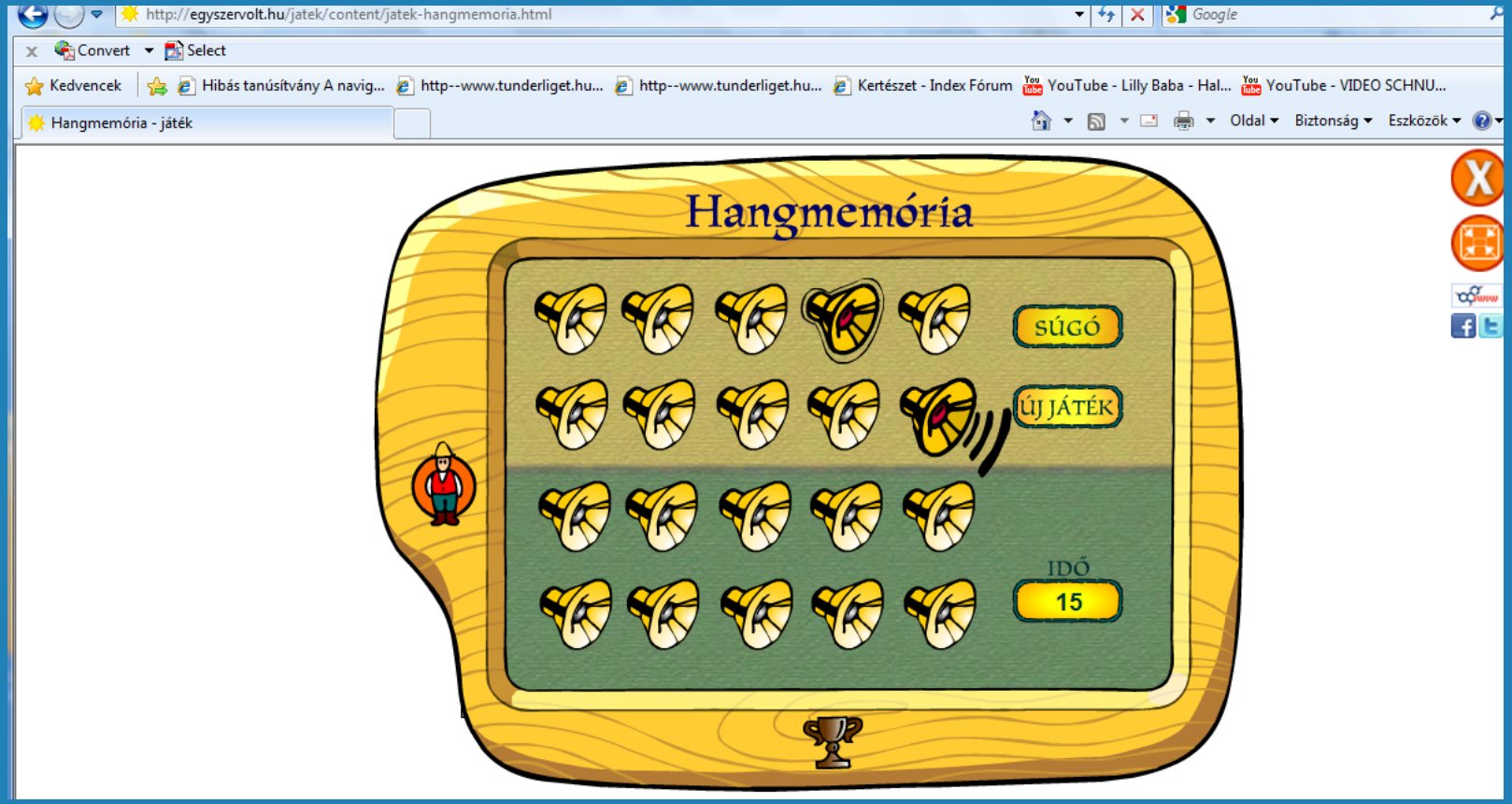

www.hezekiah.hu

- Kirakó

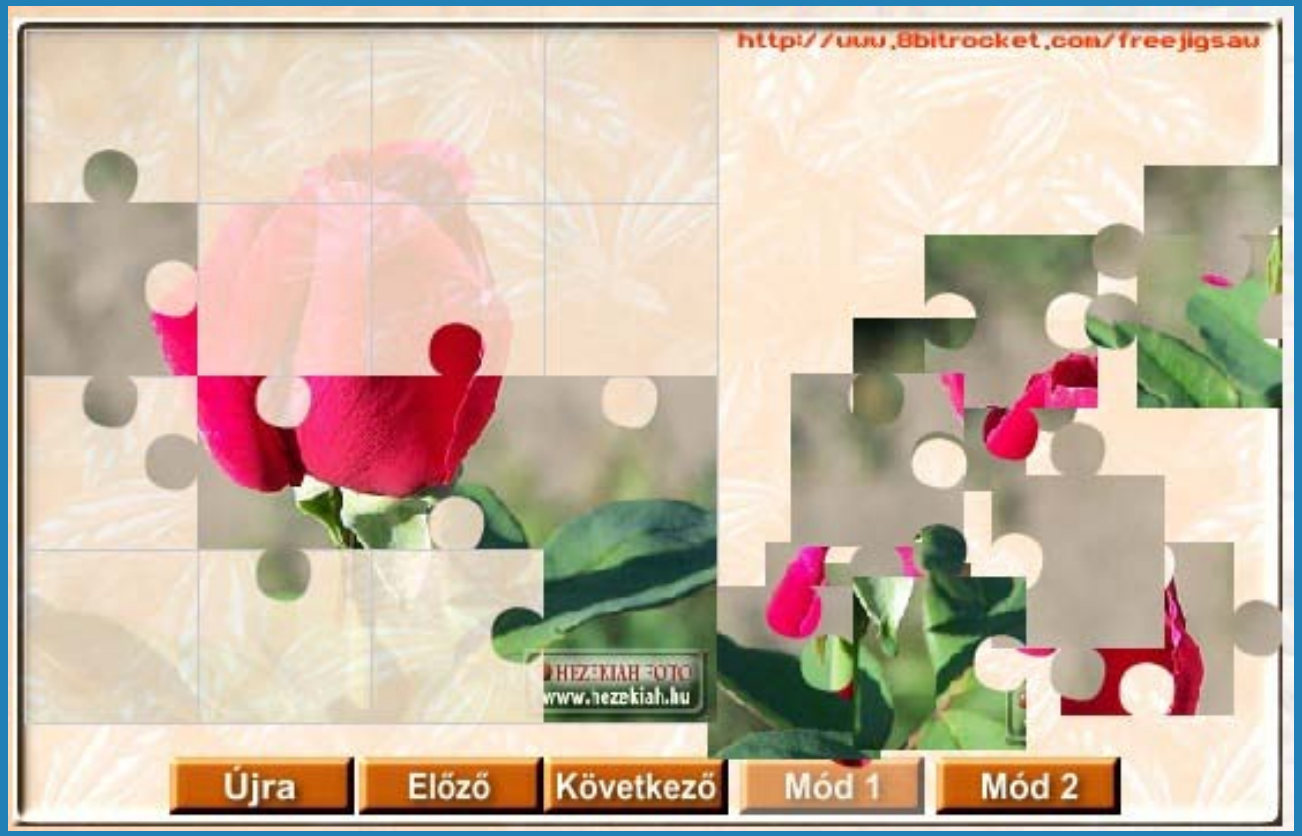

Segédanyagok

SEGÉDANYAGOK

MENÜ

- Honlap
- Programok
  - GyITE
  - Komplex
  - Speciális
  - Segédanyagok
- Dokumentumok
- Linkek

Az alábbi oldalon olyan segédanyagok (PowerPoint fájlok) találhatóak, amelyeket gyógypedagógusok készítettek különféle terápiákhoz, illetve tanórákhoz. Lehetőség van egy zip file-ban letölteni az összes segédanyagot. Kifejtéskor egy „segedanyagok" nevű mappa keletkezik.

Letöltés: segedanyagok.zip (~65.4 MB)

- Afázia – Szó- és mondatgyakorlás
- Földrajz – Afrika
- Földrajz – Domborzat
- Földrajz – Magyarország – Dunakanyar
- Földrajz – Magyarország fekvése
- Földrajz – Magyarország tájegységei
- Földrajz – Sarkvidékek
- Környezetismeret – Élelmiszerbolt
- Környezetismeret – Erdő
- Környezetismeret – Évszakok
- Környezetismeret – Galamb
- Környezetismeret – Közlekedés
- Környezetismeret – Lakás
- Környezetismeret – Tavasz a kertben
- Környezetismeret – Vásárlás, szendvicskészítés
- Nyelvtan – Beszélj! – Mondatkiegészítés
- Nyelvtan – Hasonulás
- Nyelvtan – Város – mondatkiegészítés
- Történelem – Magyar – Károly Róbert, Nagy Lajos
- Történelem – Magyar – Könyves Kálmán, II. András
- Történelem – Magyar – Szent István, Szent László
- Történelem – Magyar – Tatárjárás
- Történelem – Ókor – Egyiptom

Afázia-gyakorló

- Baharevné Nádudvari Katalin

Köszönjük a figyelmet!

Szabóné Vékony Andrea
avekony@t-online.hu